

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orationes P. Josephi Ignatii Chiaberge, Societatis Jesu

Chiaberge, Giuseppe I.

Augustae Vind. & Oeniponti, 1752

Gregorius XIII. Pontifex Maximus Sæculorum Felicitas. Oratio Funebris
Anniversaria. Habita in Aula Maxima Collegii Romani Anno Sæculari MDCC.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68656](#)

GREGORIUS XIII.

PONTIFEX MAXIMUS

SÆCULORUM FELICITAS.

ORATIO FUNEBRIS

ANNIVERSARIA.

Habita in Aula Maxima Collegii Romani

ANNO SÆCULARI MDCC.

INstituerunt sapienter Majores nostri; ut GREGORIO XIII. solemnē penderemus quotannis laudū vectigal, perpetuum grati animi monumentum, EMINENTISSIMI ECCLESIAE PRINCIPES: Ut quando Pontifici, de Nobis optimè merito, pares referre grates non possumus; eo saltem quo possumus modo, & quamdiu possumus, referamus. Quòd si omnes in posterum anni tributum hoc laudis persolvere pontifici, vel de omni Posteritate optimè merito debent, sæcularis hic potissimum annus, qui duorum tangit confinia sæculorum, exeuntis videlicet, ac ineuntis, præcipuo quodam jure, facer esse GREGORII laudibus debet. Quàm enim decet; ut in hoc Romano Lyceo, ubi, Tanti Principis beneficio, bonis erudiuntur artibüs, moribüs optimis imbuuntur sæcula, quàm, inquam decet; ut, cùm eadem incipiunt, aut desinunt, ejus Nomen, laudésque prædicent, cuius Liberalitati, ac Magnificentiae acceptum ferunt, quòd iis erudiri, atque imbui possint? Assuescant Sæcula, dum velut è cunis prodeant, balbutire, ut possunt, GREGORII Nomen: jam tum incipient, primulī vocibüs optimum Parentem salutare: Cùm verò ad interitum vergunt; eam, qua frui licuit, felicitatem in Eum referant, qui non sui tantum sæculi, sed subsequen-

H 3

tium

tium omnium felicitati prospexit: ut SÆCULORUM dici FELICITAS jure possit.

Consueveras olim, Roma, cùm Imperatores tuos, (quibus adulari, aut proderat ad felicitatem, aut oportebat ad salutem) celebrare præconio illustri, & præclaro insignire cognomento velles; Consueveras, inquam, illorum inscribere Numismatis: SÆCULI FELICITAS. Moderatius quidem istud, quàm cùm eos in numerum Deorum transcriberes, divinisque honoribus coleres, quos commune mortalibus fatum intra hominis conditionem incluserat, vel communia ferè illis Principibus vitia infra hominis conditionem dejecerant. Fuerit illud adulantis delirium, vel quædam obsequii erga bonos Principes Intemperantia, quod amor virtutis, aut crudelitatis metus expresserit. Constat illud quidem certè, nullum Principi nomen aptius, nullum augustius inveniri posse, quàm si FELICITAS sui SÆCULI appelletur. Re ipsâ enim hoc habent Principes commune cum DEO, quòd felicitatem hominibus impertiantur: quod cùm faciunt, Populorum Felicitas appellari meritò possunt. Verùm ne adulari ego ipse videar: Magnificentius longe, quàm verius optimus quisque Imperator Sæculi dicebatur Felicitas, cuius Imperium & modicis definitum Terræ limitibus, & angustò temporis spatiò claudebatur. Nunc enimvero, quòd eos Divinitus sortita es Principes, Roma, qui Terras, & Maria, Cœlumque ipsum dominationis quadam amplitudine complectuntur, quique ad eam nati sunt felicitatem hominibus procurandam, qnæ nullis unquam definiri sæculis potest; Ii profectò, si Se tanti capaces Imperii, tantæc̄b felicitatis opifices præbeant, digni sunt, qui citra assentationem omnem, non unius tantùm sæculi, sed SÆCULORUM FELICITAS prædicentur.

Cogno-

Cognomentum hoc augustissimum, & planè Divinum peculiari quodam sibi jure vendicat GREGORIUS BONCOMPAGNUS PONTIFEX MAXIMUS, ejus nuncupationis TERTIUS DECIMUS: qui eò semper omnem operam suam, ac studium, cogitationesque omnes inten-dit; ut omne Felicitatis genus, omni Mortalium generi, omnibus in posterum Sæculis compararet. Argumentum dicendi amplum, ut videtis, dignum hoc tempore, dignum loco, dignum Româ, dignum GREGORIO: de quo nisi apud Sapientes dicerem, verendum mihi esset, ne plus admirationis habiturum esset, quam fidei. Sed & apud eos loquor, quibus exploratae penitus sunt res ab eo gestæ immortales, amplissimæ: & in eo versamur loco, in quo Parietes ipſi, Tanti pontificis monumenta, Posteritatis felicitati sacra, disertis coloribüs exprimentes, locupletissimi aderunt Testes, quam jure à Nobis SÆCULORUM FELICITAS appelletur.

PROPOSITION.

QUAM felix est Populorum conditio, cum ejusmodi naëti sunt Principem, qui certum id, ac propositum habeat, populisque palam denunciet, nec verbo tantum, sed re ostendat, ad publicam Se felicitatem natum, ad id supra cæteros evectum, & in solio collocatum esse: non secùs ac sidera, quæ ut Terris luceant, insident Cœlo! Eo primùm die, quo GREGORIUM ad Orbis Catholici regimen omnia publicæ felicitatis delegerunt Vota, primam hanc, dignam Principe, dignam Pontifice, dignam GREGORIO vocem edidit: Se in omnibus aliud nihil, quam felicitatem publicam spectaturam. O vocem beatissimam, quæ felicitatem Populis futuram nunciavit, futuri Principatus ideam haud obscurè adumbravit, & imaginem verissimam, Divinamque proposuit! Dubitavit nemo de Felicitate illa, quam is promitteret Princeps, quem certò scirent,

rent, ea quæ diceret, velle; quæ vellet, posse. Immo verò præsentem illico felicitatem omnes invicem gratulabundi sensere. Incipit enim felix esse, qui brevi se futurum putat. Nec verò mutuas Populorum gratulationes perturbare potuerunt, occursantes ubique Terrarum calamitates innumeræ. Cùm inteligerent omnes, Magno Pontificis animo obices istos, non impedimentum ad maxima, quæ meditabatur, consilia; sed incitamentum esse allaturos: Et quò gravioribus cum difficultatibus conflictandum foret, quò major vis malorum urgeret; eò majorem Tanti Viri laudibus, virtutibúsque materiem præberi, ampliorémque sese aperire campum, ad uberiorem bonorum segregem colligendam. Et sanè quoties illorum caliginem temporum cum ea comparo serenitate, ac luce, quæ GREGORIO imperante, Orbi Terrarum affulsit; toties ea subit animum cogitatio: Arcanâ quadam destinatione Superum, idcirco tunc temporis ademptam veluti felicitatem; ut eam GREGORIUS, ingenti cum fœnore, omnibus in posterum sœculis redintegraret. Quod quidem ut liquido constet; revocate in animum, Auditores; Duplex esse Felicitatis genus. Alteram Civilem dixerim, & Humanam; Sacram alteram, atque Divinam. Utramque GREGORIUS, toto penè terrarum Orbe prostratam erexit, erectam amplificavit, amplificatam firmavit.

DIVISIO.**I.****ORATIO-****NIS****PARS.****Civilis felicitas tribus****constat.****I.****Pacis Tran-****quillitate,**

Et primò quidem Civilem Felicitatem tribūs confici existimo: Pacis Tranquillitate, Opulentia Civium, Bonarum Artium cultu. Hæc enim ubi unà consenserint, ibi existit otium cum dignitate, quo nihil unquam felicius Reipublicæ ne fingi quidem à sapientibus potuit.

Tibi gratulor, Felicissime Pontifex (præsentem enim alloqui videor, qui omnium præsens erit memoriæ sœculorum) Tibi, inquam, gratulor, quòd incideris in plena calamitatibus tempora: Ut indè innotesceret magis Tuæ Virtutis

tutis amplitudo, nostræ Felicitatis cura. Circumspice Or-
bem, tuo subjectum imperio: Occurret ubique vel amissæ
desiderium, vel amittendæ metus felicitatis. Quid, quod
ne ipsam quidem usquam reperies umbram felicitatis, &
initium? Cum enim Tranquillitas reliquorum sit creatrix,
& nutrix bonorum; omnia cernes ubique Bellorum, sedi-
tionumque, vel tumultib⁹, vel suspicionib⁹ perturbata.
Aspice Hispaniam Belgicis turbis incertam; Lusitaniam cla-
de Principis inflamatam; Poloniam de novo Rege sollici-
tam, & in partes Religionis causâ distractam. Aspice An-
gлиam, ob Reginæ Icelus, in bonos furentem; Germaniam
novis in dies tumultib⁹, acribusque Hæreticorum odiis con-
vulsam; Galliam discordem, & utriusque pariter timentem,
Regno, & Religioni. Ipsam denique aspice Religionis se-
dem, Italiam, quæ Principum factionib⁹, quæ supicio-
nib⁹, nec Sibi sat⁹, nec Romano Pontifici fidentem. O
temporum perturbationem tristissimam! Quis in his dissidiis,
erroribus, miseriis aliquem felicitati revocandæ locum esse
putet? Quem non oppressisset hæc rerum moles, quæ
GREGORII animum, omnibus difficultatib⁹ celsiore
erexit?

Tam infeliciū temporum conditionem sibi GREGO-
GORIUS felicitati vertit: quod indè Populos facere feli-
ciores posset, veteris comparatione calamitatis. In spem
itaque præsentioris felicitatis assurgens, quod voce illa, di-
vino planè instinctu prolatā, sponderat, omnes eō cu-
ras, cogitationesque convertit, ut Orbi Catholico Tran-
quillitatem ubique tutissimam compararet. Jam Oratori-
bus sapientissimis ad Principes missis, jam plenis sapientiā,
& benevolentia litteris; modò Authoritate, modò consi-
lio usus, tot ubique Terrarum perturbationes composit
tandem. Imoverò composuit statim. Statim Melitensium
Equitum acies, fraterna mox ruituras in vulnera, ad Pacis celeritor.

fœdera revocavit. Statim civilia Ligurum incendia, nec suis obruenda fluctibus, Pacis aurâ restinxit. Statim Polonum cum Sveco, cum Mosco Germanum, datis in fœdera dextris, conciliavit. Statim . . . Sed quid in immensum excurro per singula? Statim omnes armorum motus, furor resque compescuit, omniūque animos ad publicam tranquillitatem inflexit.

sapienter.

Quid hic prius, GREGORI, quid in Te potissimum mirer? Eāmne Divinam planè Sapientiam, quæ involutas adeò rerum ambages explicavit; quæ tot Principum animos ad concordiam inclinavit, è bello ad pacem, è tumultu ad otium traduxit? An celeritatem, qua tot procellas ita repente sedasti, ut improvisa quies memoriam pristinæ tempestatis propè oblitteraret? Illāmne potius mirer amplitudinem mentis, quæ res innumeræ, gravissimæque complexa, non modò nullis premi angustiis potuit; sed ne occupari quidem: Adeò, ut, cùm de Orbis universi tranquillitate cogitares, nihil de mentis tranquillitate, ac pace despereres; privatorum interea causis, atque emolumentis inumberes; & qui tantus in maximis eras, totus esse in minimis videreris? Imoverò perinde ac si tantæ magnitudinem mentis jam non caperet Orbis Terrarum; alias sibi quærens Orbes, in Cœlum usque se contulit: & exortam ibi quandam veluti seditionem astrorum, & perturbationem temporum stabili lege composuit.

Macte his animis, GREGORI, & quam coepisti mortalibus parere, felicitatem absolve. Magnum est, ac Divinum, quod Tranquillitatem Orbi Catholico comparaveris: quod Cœlo, & Sæculis suam etiam tranquillitatem, & ordinem restitueris. Sed non adhuc factum est sati Populorum votis, Sæculorum Felicitati, Tuæque vel Virtuti, vel gloriæ. Parte feliciter otiō, nunc Tibi de Dignitate ipsa cogitandum est: Augendæ opes: sublevandæ Pauperum cala-

Kalenda-
rium à
GREGO-
RIO refor-
matum.

calamitates : consulendum Reipublicæ comodis : Revocandus Bonarum Artium cultus ; ut Orbis Terrarum cā, cuius Author es , tranquillitate honestè frui, ac suaviter possit.

Non meas , non Populorum preces expectat ejus Liberalitas Principis , quæ omnium prævertit vota. Vix ele-^{2. Opulen-}
ctum Pontificem novimus , statim Beneficentissimum , ac penè prodigum sensimus. Eā ipsa die triginta aureorum mil-^{cui GRE-}
lia distribui in Pauperes jussit : Venturæne dixerim semina,^{GORIUS}
an prælentis fructus felicitatis ? Nefas duxit , priùs Princi-^{consuluit :}
pem , quām liberalem deprehendi; & felicitatem priùs spon-^{Beneficen-}
dere , quām dare. Pulchrum est , ac Tuum , GREGORI ,
quòd Principatus initio , non modò à Populo tributa non
exigis , sed ipse Populo liberaliter donas. Pulchrius ta-
men , quòd morem istum constanter sequutus , perpetuo
largitionum usu , Liberalitatem Principis Pauperibus quo-
dañodo feceris vectigalem. Hæc enim est Beneficiorum *In Pauperes.*
conditio : ut vectigalium more excipientur , cùm statis tem-
poribüs conferuntur. Aliorum hoc Principum fuerit , alie-
na munera in tributa convertere. Sua GREGORIUS mu-
nera referri in rationes Pauperum jussit ; ut tributorum in
morem Pauperibus penderentur. Et quidem quām digna , quibus di-
quæ solvantur à principe Tributa : Vicies centena , & qua-
dringenta aureorum millia in Pauperes erogata ! Liberalita-^{240000.}
tem istam imortalitati consecratus Senatus Romanus , mar-
moreum in Capitolio GREGORIO simulacrum erexit , hâc
inscriptum Epigraphe : OB SINGULARI BENEFICEN-
TIA IN EGENOS DISTRIBUTUM SESTERTIUM OC-
TINGENTIES.

Bene est , Roma , quòd Jovis occupat in Capitolio locum Liberalissimus Princeps , quem melius Antiquitas appellasset Jovem. Olim Jovis appellationem , & existimationem Divinitatis mortali fecerat , juvare , & prodesse mortalibus : Quòd nihil tam Divinum putaretur ; quām bene-

ficia hominibus elargiri. An non potiori jure apud antiquos illos Divinitatis dispensatores prodigos, parem fecisset GREGORIO existimationem, ac nomem, addita studio adjuvandi mortales, præcipua sublevandi pauperes cura? Nullum enim Beneficentia genus Divinus, quād quod nullā spe redimendi, in egenos impenditur. Et sanè quād accuratè, ac sollicitè occurrere calamitatibus pauperum studuit? Xenodochia frequenter invilere, ac ditare: Dotem Virginibus, Peregrinis alimenta largiri: perenni quodam congiario pauperes recreare. Quid etiam, quod sēpe Munificentiam suam per Urbem circumferens, suis Ipse manibūs, densatis pauperum gregibus, stipem multiplicem singulis largiebatur?

Quale spectaculum, Roma; cūm Principem tuum, Moderatorem Orbis Terrarum, īmīstum cerneret pauperum turbæ, occursantis Populi impetu huc, illuc abruptum, ne quidquam Prætoriana obluētante Custodia: Dum interim mitissimus Princeps vim populi pati gauderet; quam oblitus Pontificiæ dignitatis amor, & blandè protervus inferret! O novum, ac triumphale spectaculum, ubi Liberalitas Principis de Sua ipsius Majestate triumphat! Quamvis nihil hoc facto Tanti Principis Majestati detractum, quæ ad suū Dignitatis, Virtutis, Gloriæq; fastigium evecta, hoc uno tandem augeri poterat modo: si se ipsam demitteret, & ad aliena incomoda sublevanda deprimeret. Dei planè mos est, ut liberalitatem exerceat, suam quodammodo negligere Majestatem.

Sed parūm adhuc ista sunt Munificentia Tuæ, quæ omni beneficiorum genere, omne mortalium genus, omnianque in posterum sœcula complecti debet. Quod enim unquam non ad utilitatem tantum, sed ad dignitatem Reipublicæ exoptati commodum potuit, quod non illico munificentissimus Princeps magnifico sumptu paraverit? Quid me-

*Sæpe suis
Ipse mani-
bus.*

*In omnes:
Operibus
Magnifi-
centia.*

memorem additas Vaticanis Ædibus moles , vibratas salientibus aquas , suspensos canalibus Fontes , deciduos è fontibus Fluvios , junctum pontibus Tyberim , stratas in salebroso , & prærupto solo Vias, restituta Templa, erecta Cœnobia , ornata Sacella , imposta Quirini collibus Pontificii adyti veneranda Sacraria, Horrea propulsandæ penuriæ ad Esquilias collocata ? Hæc, aliisque innumera, tot locis diffusa , Pontificiæ Beneficentiaæ Monumenta ingentis illius animi imaginem præferunt, qui ad omnia humana , vel ornamenta , vel cōmoda paratum semper, accinctumque se præbuit. Eam enim Magnificentiam, ac stabilitatem ostentant; *Immortali-
bus.*

ut satis intuentibus constet, æternitati sacra , æternitatem esse æquatura. Nullum ergo sæculum, Pontifex optime , expers erit Liberalitatis Tuæ: ut nullum fuit hominum genus , nulla tam remota, ac dissipata Natio, ad quam non aliqua Tuæ liberalitatis portio pervenerit. Non enim unius Italiæ, aut Europæ finibüs claudi se passa est Liberalitas Tua, sed more Solis , omnia perlustrantis, ditantisque , Asiam , Africam , Americanosque tractus beneficiis implevit.

Divinam hanc Beneficentiam Tuam non audientes modo , & legentes , sed suismet oculis intuentes Posteri , quod nos ipsi facimus, incredibili quodam erga Te amore, & admiratione rapientur. Sed quanto stupore percusso vide re videor , cum intelligent, quod omnibus dedisti , nemini ereptum? Constat enim illud certissimum, nullum à GREGORIO impositum Populis vestigal , plurima vero , & magni proventus remissa : neque ullum passus est Populi onus , nisi quod ad publicam felicitatem spectans, non inter onera esset , sed inter munera computandum. Utrumque Liberalitatis Tuæ: Vel quod onerosa Populo Tributa dis solveris ; vel quod aliqua esse permiseris, ad pensitantes ipsos fœnore multiplici reuersura Omnibus ergo locupletatis, unus pauperior factus est Princeps. At ne Ipse qui-

dem. Non est exhausta, non iminuta opibus ejus Liberalitas Principis, quae reliquos omnes ditavit. Inoverò Ærarium ipsum Pontificium plurimo alieno ære liberavit: & quod mirum est magis annuo insuper centum millium aureorum redditu auxit.

Hærebunt ad hæc admirabundi invicem Posteri, rogantes mutuò: Qui fieri tandem potuerit; ut tot tantisque opibus in omnium utilitatem profusis, remissis Populo vectigalium proventibus, adhuc tamen Ærarium ditaveris: Cùm reliqui Principes, et si multa à Populo exigant, pauca distribuant, deesse tamen sibi plurima sentiant? intelligent tamen, vertendum id miraculo sapientiæ, & Frugalitatis Tuæ. Sapientiæ quidem, quæ ferrifodinis inventis, abstensis exsiccatisque Paludibus, aliisque id genus artibus, naturam ipsam sibi vectigalem fecit: Illi pensanda imposuit Tributa Populorum, & distribuenda sæculis dona. Nec dictu absonum puto, Naturam ipsam rerum, in certamen veluti Liberalitatis adductam, quas gremio condit, divitias sponte suâ largissimè profudisse, implevisse agros ubertate multiplici: ut tantæ Liberalitatis materiem sufficeret; & dispensanda mortalibus, sæculisque omnibus munera. GREGORIO Parenti optimo suppeditaret.

Tribuendum præterea Frugalitati Tuæ, GREGORI, quæ omnem luxus materiem, quæ infinita propemodum sollet esse Principibus, in Liberalitatis materiem convertit. Sed non ingens tantum Liberalitatis fructus in mortales omnes ex hac Parsimoniâ profluxit. Frugalitate etiam ista impositus est alienis cupiditatibus pudor: pulsa indigentia, quam immodica cupiditas parit. Cùm enim ad mores Principis componamur omnes; quis auderet remotorum littorum pisces, peregrini aëris volucres, alieni temporis flores optare; cùm videret Principem suum, Terrarum, hominum-

Ærarium
ipsum ditta-
vit

suâ industria.

& Fruga-
litate;

cujus exem-
plo omnium
cupiditates
iminuit,

nūmque Dominum, parcè contenteque viventem, modico, & vulgari cibo jejunia longa solantem?

Immodicis itaque cupiditatibus demptis fecisti Poste-
ris dubitandi locum: Tene liberalem magis Liberalitate ip-
sa; an Frugalitate præstiteris. Enimvero haud satis scio,
magisne ille divites faciat, qui opes cupientibus donat, an
qui cupiditates ipsas imminuit. Cùm enim opes, non secùs
ac addita igni materies, cupiditatis immodicæ flamas non
extinguant, sed augeant: quò plures opes suppedites; eò
cupidiores interdum, ac miseriores facis: plura sufficiens
irritamenta cupiditatis, & incrementa indigentia. Ubi
verò modum cupiditatibus ponas, subtractâ indigentia cau-
sâ, eò divites magis, quò minus cupidos facis. Utcum-
que res habeat, sapienter, ac liberaliter, Munificentissime
Pontifex, utroque humanæ Reipublicæ à Te consultum est
modo, vel Beneficiâ, vel Parsimoniâ tuâ. Altera opes
mortaliuum auxit: Altera cupiditates compressit: Utraque di-
vites fecit.

Perge, quæ reliqua publicæ Felicitatis pars est, Bonas 3. Bonarum
Artes, ac Disciplinas erigere jacentes; earumque dignitatem, Artium cul-
& cultum augere: Quid enim est ignava, & opulenta Tran-
quillitas, nisi plurimorum illicium, & lenocinium vitiorum?
At quo tandem in loco ista commemooro? Nempe in hoc cui prome-
Romano Lyceo, quod meritò Regiam dixerim GREGORII vendo
Beneficiâ Bonarum Artium perpetuitati, ac dignitati RIUS erexit:
constructam. Vagabantur passim incertis sedibüs præstan- Collegium
tissimæ Artes: Nusquam ferè domicilium stabile, ac cer- Romanum:
tum habebant. Cùm enim suapte naturâ, & ingenio stu-
diosæ sint Pacis, & Tranquillitatis sociæ; quo tandem in lo-
eo sibi stabilem sedem deligerent, in ea perturbatione
temporum, cùm ubique Tranquillitas domicilium habe-
ret in fuga?

Sapiens hoc Tuum consilium GREGORI, quod Orbis Catholici Tranquillitate composita, præclaris Artibus, quæ Pacis ornamenta sunt, ac præsidia, in hac Urbe Urbium Reginâ, non stabilem modò, sed perpetuam sedem, & quoddam velut imperium decernis. Bene est, quod Magnificentiam animi Tui, non ut Imperatores olim, ad Amphiteatra crudelitati dicata convertis, non ad Thermas, castra luxuriæ, sed ad Lycea sapientiæ augustissima, & Bonis artibus sacra. Ut spiritu, sanguinem, & Patriam recepercere statim Artes optimæ, ubi sensere, redditas sibi in hac Urbe Dominâ Gentium Athenas suas! Abundè quidem ad earum felicitatem fanciadam, amplificandam latissimè dignitatem, & cultum. Hic enim præstantissimis disciplinis imbuitur ex omnibus fere Nationibus delecta Juventus, reditura ad regiones suas, ditata eruditione multiplici, atque aliis impertitura eas doctrinarum opes, quas sibi in hoc ipso loco, velut è quadam fodina sapientiæ comparavit.

Sed nihil unquam satìs GREGORIO fuit, cùm esset aliquid amplius. Quid enim tam grande? quid tam sumptuosum, atque magnificum ad augendas, vel ornandas, vel etiam firandas, ac stabiliendas præclarissimas Artes excogitari opportunum potuit, quod tanti Pontificis prudenter effugerit, Liberalitatem fatigaverit, vicerit Magnificentiam? Occurrunt hic statim Typographiæ amplissimæ, quas in subsidium Litteratorum instruxit. Occurrunt innumeræ, celeberrimæq; Academiæ, quas vel primò erexit, vel sustinuit labentes, vel inopes locupletavit. Sed hunc sibi præcipue vendicant Orationis locum immortalia Gregorianæ Beneficiæ Monumenta, quæ in hujus Aulæ coronidem suis distributa colorib; vestros invitant oculos, Auditores, meamque incusare videntur in dicendo moram: Tot nimirum Seminaria, GREGORII manu ubique Terrarum sata.

Et

Typogra^rphias.

Academias.

Seminaria.

Et primò quidem Collegia tam multa, quæ hac ipsâ *Rome*.
in Urbe non erexit modò, sed aluir, & proventibûs an-
nuis locupletavit: Ut cùm Nationes exteræ, ad hauriendas
liberales Artes, Romam confluerent, quò libentiùs face-
rent, non Præceptores tantùm Romæ invenirent; sed Pa-
rentes, Domum, & Patriam suam. Vestram hic Patriam
Germani habetis, & Ungari; Vestram, Angli; Vestram,
Græci; Maronitæ, vestram. Vos, quotquot Romam con-
fluitis, Bonæ Artes excipiunt, ut Cives; Vos Pontificiis
proventibûs alunt; Vos ad honores, ac dignitates promo-
vent; Vos denique disciplinis optimis imbuunt, ut eas ip-
sas in Regionibus vestris aliquando reduces dispergatis.

Quid etiam, quòd Romam quodammodo per univer- ^{et ubique}
sum Orbem circumferens, ubique Collegia posuit, quo-
rum Catalogum texere ipsa prohibet multitudo: Quamvis
enim supra reliquorum hominum conditionem elatus, nun-
quam tamen se hominem esse, ac mortalem oblitus; gna-
rūsque propterea felicitatem illam, quam Orbi Catholico
procreare contenderat, perpetuò se tueri non posse; mo-
dum invenit, quo vel absens in posterum tutaretur. Ubi-
que Terrarum Seminaria posuit, quæ in spem Orbis Catho-
lici alerent Principes optimos, Sanctissimos Præfules, Vi-
rosque sapientes: Qui, GREGORII Beneficiâ, & mori-
bus innutriti, futuri aliquando essent publicæ Tranquilli-
tatis Præsidia, calamitatum Vindices, Bonarum Artium
Auctores, Universæ denique Patroni felicitatis.

Quòd si qui Populorum Felicitati prospicit, jure opti-
mo dici Populorum Felicitas debet; An non Sæculorum
Felicitas is appellandus est Princeps, qui Orbis universi,
& subsequentium omnium Sæculorum Felicitati prospexit?

Quid verò, Auditores, quòd Civilis ista Felicitas, ^{II.}
quæ postremum est vulgo Populorum Votum; optimorum ^{ORATIO-}
etiam Principum meta, initium dumtaxat, ac fundamen- ^{NIS}
^{PARS.}

licitas, præ-
cipius
GREGORII
Scopus, Duo-
bus confici-
tur:

tum est, ac primus veluti gradus excelsioris longò, ac Di-
vinoris Felicitatis, quam Sanctissimus Pontifex Orbi Uni-
verso, Sæculisque omnibus moliri semper, atque impen-
fissimè studuit? Illius nimirum, quæ in veræ Religionis cul-
tu, & Divinissimarum virtutum studio sita est; Quæ duò ad
imortalem Coelestis Patriæ Felicitatem ita nos habiles, &
comparatos efficiunt; ut eam ipsam spē quadam certâ præ-
vertere, ac prælibare contingat. Huc enim semper toto
pondere consiliorum, totóque nisu mentis incubuit San-
ctissimus Pontifex: ut Divinam hanc felicitatem, quæ su-
pernæ quædam imago est, ac festinata veluti prælibatio Fe-
licitatis, omni mortalium generi, omnibuscque in posterum
sæculis compararet. Quorsum enim putatis tot artibüs partam
Tranquillitatem Orbis Catholici; nisi ut consociata fœde-
re Catholicorum Principum arma, omnia in Romanæ Fi-
dei hostes converteret, iisque demum subactis, in Orbem
universum invehernet veræ Religionis cultum? Quorsum tot
opes, ac munera in omne mortalium genus ab Ejus Libera-
litate profusa arbitramini; nisi ut occupatos beneficis ani-
mos ad morum integratatem, & sanctimoniam volentes im-
pelleret, & ad Divinissimarum Virtutum studia inflamaret?
Quorsum denique tot ubique Terrarum Bonis Artibus ex-
struxerat Domicilia; nisi ut Divinæ hujus Felicitatis perpetui-
tati consuleret, ubique positis Romanæ Fidei castris, ubi
totidem, ut ita dicam, sacri milites Gregoriano ære con-
dueti, sanctioris militiæ Tyrocinia ponerent, ad tuenda per-
petuò, & augenda veræ Religionis jura?

¶. Veræ Re-
ligionis
cultu.

Hic verò quām ingens mihi se aperit dicendi campus,
si angustiæ temporis ferrent? Quām enim Orationem expo-
sicerent, accisæ tot Hæreticorum vires; tot Nationes, ad
veræ cultum Religionis traductæ, tot Belli apparatus, ac
studia, in spem Orbis universi ad Fidem Catholicam re-
digendi?

Quām

Quàm esset dulce , quàm copiosum referre , qua Sa- GREGORI
pientiâ , & Virtute Ugonotorum vires infregerit , Truxe- zelus in Re-
suum Coloniâ exturbaverit , Lutherum in Germania vexa- ligione tue-
verit , in Gallia penè Calvinum extinxerit , è Belgio Bajum da aduersus
ejecterit , Dioscorum denique , cum Nestorio , toto Ori- Hereses ,
ente depulsos , ac perditos exterminárit ? Immensum esset Sue-
cum , Danum , Moschum , Bungos , Thraces , Brasiles ,
Æthiopes , Indos , Persas , Japones , aliásque Nationes ,
Insulásque oratione percurrere , quas toto divisas Oceano ,
curâ tamen Pontificis , & Parentis Charitate complexus , vel
Fidei mancipatas , deditas Tibi , Roma , fecit ; vel Pontifi-
cæ Majestatis veneratione percussas inspexit .

Incredibile denique , quo labore , & constantia Catho- & propa-
licos Principes stimulaverit , ut junctis viribus , sacro bello gandâ toto
Othomanicum nomen delerent ; ob id Pontificiis ferè opi- Orbe Ter-
bus classes ornayerit , Hispanico , Thyrrenóque mari com- rium .
missas , in Thraciam alteras trecentis triremibûs , & septua-
ginta militum millibûs instructas ; alteras in rebellis Angliæ
littora , non minori virium apparatu munitas . Atque uti-
nam ingentibus Votis pares habuisset Catholicos Principes ,
nulliusque desidiâ peccatum esset ! Vidisset Felicissimus Pon-
tifex obsequentem Catholicæ Fidei Orbem universum , &
quod unicè optabat , Divinæ participem Felicitatis . Sed
quamvis eventus minus consiliis responderit ; nullâ tamen
diminutus est parte Pontificiæ Magnanimitatis splendor : ac-
cessit verò Constantiæ laus , quæ loco Victoriae stetit .

Quod verò ad alteram spectat Divinæ hujus Felicitatis 2. Divina-
partem , Divinissimarum videlicet amorem virtutum , & cul- rum Virtu-
tum studiō.
tum , quàm multa mihi cursim dicenda sunt , quæ integrum
sibi laudationem , vel singula vendicarent ? Incredibilis
nempe Vigilantia Pastoris , qua non Juventutis modò , sed
omnium ætatum moribus , ad omnem virtutem formandis ,
ita semper incubuit ; ut Draconem , vigilantiæ symbolum , cui prospexit

Pastoris Vi- Boncompagnæ Familia gentilitium stemma contigisse Di-
gilantiâ. vinitus putem, ad GREGORII Vigilantiam, vel promit-
tendam, vel adumbrandam. Mira illa in præcavendis,
Clementiâ puniendisque criminibus admista Clementiæ Severitas, Se-
Principis, veritati Clementia: Adeò ut quos clam corripiebat, dissi-
Judicis mularet palam; & quos publicè puniens insequebatur sup-
Severitate, pliciis, privatim parcens commiseratione, & lacrymis pro-
sequeretur; amarètque miseros, quos scelestos odisse co-
gebatur. Quo quidem temperamento virtutum præcavit
Bonis, ne mali fierent; Malis, ut mali esse desinerent. Ve-
rebantur scilicet Boni Justitiam lædere, amore Clementiæ;
Mali, Clementiâ abuti, timore Justitiæ.

Suè exempli. Sed ad hanc Felicitatis partem mortalibus concilian-
dam, optimô usus consiliô, omnes in Se uno complexus
est maximas, divinasque Virtutes. Cùm enim Summus
Pontifex in supremo rerum humanarum apice positus sit; ut
Orbi universo doctrinæ luce, & sanctimoniac exemplo præ-
fulgeat; ad Eum omnium mortalium diriguntur obtutus,
Omnes imitari desiderant, quem mirantur: atque ad ejus
normam suos mores conformando; ad ejus similitudinem
imitatione assurgere exoptant. Omnes ergo homines optimos,
vel ut optimi fieri possent, GREGORIUS fecit, cùm Se optimum omnibus præbuit omnium Virtutum
Exemplar.

*3. Utriusque
perpetuitati
prospexit.*

Quàm feliciter denique per Sacerdotes, suis sumpti-
bûs, suis consiliis, operâ suâ institutos, formatos, ac
formandos in posterum Divinæ hujus Felicitatis perpetui-
tati prospexerit, testantur satis tam multi, qui vel pro-
fuso sanguine Religionem Catholicam fortissimi Martyres
irrigârunt; vel sapientissimi, ac vigilantissimi Præsules,
Romanam Fidem in Germaniâ præsertim, atque Britanniâ
periclitantem, adversùs hæreses tutati sunt; vel Purpurati
amplissimi, Romanæ Sedis dignitatem, ac decus ornârunt;

vel

vel etiam Pontifices Maximi, Sanctissimis legibus Religio-
nis cultum & morum Sanctitatem auxerunt. Adeo ut, quo-
ties profluente ab hisce Gregorianis sapientiae, virtutisque
Seminariis Catholicæ Fidei præventus mecum ipse recolo;
toties in hanc spem affurgat animus: fore aliquando, ut
GREGORII vota, ac studia, quibus veræ Religionis cul-
tum, & sanctitatem morum invehere in universum Orbem
contendit, per Alumnos suos, ab illa Superum, ubi jam
quiescit, Arce videat feliciter impleta.

Quid ergo reliquum fecit Sanctissimus Pontifex, ut
omne Felicitatis genus, vel universis Mortalibus pareret,
vel Sæculis omnibus confirmaret? Quanto itaque jure ap-
pellari à Nobis SÆCULORUM FELICITAS debet, & si
quid speciosius, si quid Divinius in Mortalem cadere DEO
simillimum potest.

Reliquum est, ut suam Felicitatem Sæcula GREGO-
RIO acceptam ferant: hoc in initio, hoc in decursu, hoc
in ipso interitu profiteantur: & quas ipsa per se satis per-
solvere grates non possunt, suo etiam nomine, subse-
quentibus Sæculis persolvendas committant. Fecit Sæcu-
lum istud, facient subsecutura omnia: & in hoc ipso lo-
eo facient, quem Tanti Pontificis Beneficentia Æternita-
ti sacrum voluit; & Societas nostra, tot obstricta memo-
riâ beneficiorum, immortalibus Tanti Pontificis laudi-

bus sacrum perpetuò fore decrevit.

Dixi,

K 3

LU-